

Brazílie

Brazilská federativní republika
República Federativa do Brasil

Základní údaje

Rozloha:	8 511 965 km ²
Počet obyvatel:	190 010 647 (odhad červenec 2007)
Hustota zalidnění:	21,5 obyv./km ²
Hlavní město:	Brasília
Úřední jazyky:	portugalština
Další jazyky:	indiánské jazyky (tupí, guaraní), španělština, angličtina, francouzština, italština, němčina
Státní zřízení:	prezidentská federativní republika
Správní členění:	26 států, 1 federální distrikt
Měna:	real (BRL)

Historický a územní vývoj

- území objevil roku 1500 portugalský mořeplavec Pedro Alvares Cabral, od roku 1549 portugalská kolonie (založeno město Bahía, dnes Salvador), roku 1763 dělení na dvě místokrálovství Bahía a Rio de Janeiro, za napoleonských válek zde sídlil portugalský dvůr
- na počátku 19. století Brazílie okupovala Francouzskou Guyanu, připojila Uruguay, ale byla donucena obě území vrátit

- 1822 vyhlášena samostatnost Brazílského císařství, 1889 svržena monarchie, vyhlášena federativní republika
- na počátku 20. století rozšířeno území o část Bolívie, Ekvádoru a Kolumbie (tím byl územní vývoj státu ukončen), ve druhé polovině 20. století střídání vojenských vlád, prezidenti směřovali k diktatuře, návrat civilních politiků až po státním bankrotu roku 1985, ekonomickou a finanční krizi se podařilo stabilizovat až v 90. letech

Poloha

- přímořský stát ležící ve střední a východní části Jižní Ameriky, zabírá téměř polovinu tohoto kontinentu; hraničí s Francouzskou Guyanou, Surinamem, Guyanou a Venezuelou na severu, na západě s Kolumbií, Peru a Bolívií, na jihu s Paraguají, Argentinou a Uruguají (kromě Chile a Ekvádoru hraničí se všemi státy Jižní Ameriky); k Brazílii náleží i několik malých ostrovů v Atlantiku (Fernando de Noronha, Trindade, Martin Vaz, Sao Pedro a Sao Paulo)

Obyvatelstvo

- obyvatelstvo tvoří Brazilci; běloši 53,7 %, mulati 38,5 %, černoši 6,2 %, ostatní 0,9 %, nezjištěné 0,7 %
- podle náboženského vyznání: 73,6 % obyvatel římskokatolického vyznání, 15,4 % protestanti, spiritualisté 1,3 %, bantu/voodoo 0,3 %, ostatní 1,8 %, bez vyznání 7,4 %, nezjištěné 0,2 %
- nerovnoměrné osídlení, většina obyvatel žije na východě a severovýchodě státu, zejména při pobřeží; velká města: Sao Paulo, Rio de Janeiro, Salvador, Belo Horizonte, Fortaleza, Curitiba, Recife, Belém, Nova Iguacu, Porto Alegre, Manaus, Goiania, Campinas, Guarulhos, Sao Goncalo, Sao Luís, Maceló, Duque de Caxias, Natal, Teresina, Santo Andrés, Osasco, Sao Bernardo de Campo, Campo Grande, Joao Pessoa

Hospodářství

- Brazílie je průmyslově agrární země s obrovskými surovinovými zdroji
- v současnosti patří brazilská ekonomika mezi nejvyspělejší na světě (po radikální industrializaci v 60. letech a překonání období krizí), ekonomika těží z ohromného přírodního bohatství, rozvinutého průmyslu, služeb a dostatku pracovních sil
- nezaměstnanost se pohybuje okolo 10 %

Zemědělství, lesnictví, rybolov

- zaměstnává 20 % ekonomicky aktivních obyvatel
- velké plochy zabírají lesy (zhruba 55 % rozlohy státu)
- země je největším světovým producentem *kávy, cukrové třtiny, pomerančů, sisalu*, přední místa zaujímá v produkci *banánů, kakaových bobů, sójových bobů, obilí (pšenice, kukuřice, čirok, oves)*
- dále se sklízí *batáty, brambory, maniok, fazole, jamy, kokosové ořechy, palmová jádra, palmový olej, arašídý ostatní citrusy, ananasy, vinné hrozny, tabák, bavlněné vlákno, přírodní kaučuk, další druhy ovoce a zeleniny*
- v živočišné výrobě též přední místa ve světě, chová se *skot, koně, buvoli, osli, muly, prasata, ovce, kozy, drůbež*
- významné je včelařství a chov *bource morušového*
- významný rybolov (vysoký objem výlovu) a těžba dřeva (přední místo ve světě)

Průmysl a těžba

- mohutné nerostné bohatství
- světově významná je těžba *železné rudy, bauxitu, manganové rudy, rud cínu, zlata, diamantů, chromu a fosfátů*; dále je důležitá těžba *ropy, zemního plynu, černého uhlí, rud uranu, niklu, wolframu, zinku, olova, mědi, stříbra, magnezitu, niobu, zirkonu, rud titanu a platiny, azbestu, slídy, grafitu, mramoru, mořské soli* aj.
- zhruba 95 % energie vyráběno ve *vodních elektrárnách* (největší je elektrárna Itaipu), množství dalších velkých vodních elektráren
- zaměstnává 14 % ekonomicky aktivních obyvatel
- hlavním odvětvím je *hutnictví železa* a *hutnictví neželezných kovů (aluminia, mědi, cínu, olova, zinku)*
- velmi rozvinuté *strojírenství* (výroba automobilů, traktorů, motocyklů a ostatních dopravních prostředků, strojů a zařízení), dále *elektrotechnika, petrochemie, chemie* (výroba hnojiv, syntetického kaučuku, umělých vláken), *farmaceutika, gumárenství a výroba plastů*, značná je produkce *stavebních hmot* (cement), *výroba skla a keramiky, papírenský, celulózový a dřevozpracující průmysl*
- téměř ve všech větších městech je zastoupen *průmysl textilní, oděvní, kožedělný, obuvnický, potravinářský* (dominuje výroba cukru, světové prvenství; masa, piva, tabákových výrobků)
- hlavní centra soustředěna v průmyslovém pásu na jihu a jihovýchodě země

Služby, doprava

- železniční síť pouze částečně elektrizovaná, železnice slouží hlavně pro přepravu surovin z místa těžby do centra zpracování
- silniční síť (zhruba 9 % silnic má pevný kryt vozovky), důležitá je *Panamerická dálnice* a *Transamazonská dálnice*; dálniční síť se buduje jen v prostoru největších aglomerací
- důležité námořní přístavy při Atlantiku jsou Santos, Rio de Janeiro, Angra dos Reis, Belém, Vitória, Rio Grande, Macapá, Porto Alegre, Sao Sebastiao, Paranaguá, Salvador, Recife
- vnitrozemské vodní cesty dosahují zhruba 60 000 km, splavné dolní toky řek Amazonas (pro námořní lodě až do Manausu), Paraná a Sao Francisco
- síť ropovodů a plynovodů hlavně v oblastech těžby a sídelních aglomerací
- nejdůležitější mezinárodní letiště v Sao Paulo a Rio de Janeiro (další v Brasília, Recife, Salvador)

Regiony

- v Brazílii vyčleňujeme 5 ekonomickogeografických regionů (SEVER, STŘEDNÍ ZÁPAD, SEVEROVÝCHOD, JIHOVÝCHOD, JIH)

1. Sever

- rozlohou největší region státu, ale je nejméně osídlený a v hospodářství státu hraje nedůležitou roli
- pokryt hlavně tropickými lesy
- těžba vzácných dřev, kaučukovníku, chininovníku
- významnou plodinou jsou para ořechy, sbírají se aromatické a léčivé rostliny
- důležitý je lov a rybolov
- zemědělství se rozvíjí u ústí řeky Amazonky
- největším městem regionu je Belém, na sever od města je soustředěno 70 % osevních ploch celé Amazonie, pěstuje se paprika na export a rýže; na středním toku Amazonky jsou plantáže juty; na plantážích se dále pěstuje kávovník a banánovník
- chov skotu má jen místní význam
- těží se manganové rudy a zpracovávají se olovené rudy
- vedle Belému je důležitým hospodářským střediskem Manaus (říční přístav, letiště, centrum obchodu)

2. Severovýchod

- méně rozvinutý region, jedná se o oblast první kolonizace a starého plantážního hospodářství; střídají se velké latifundie s malými zemědělskými farmami
- obyvatelstvo a nejdůležitější města jsou soustředěna do pobřežního pásu na východě regionu
- v pobřežních nížinách se pěstuje *cukrová třtina* a *kakaové boby*; na sušších svazích Brazílské vysočiny se pěstuje hlavně *bavlník* (velmi kvalitní dlouhovláknité odrůdy)
- ve vnitrozemských suchých oblastech převažuje *extenzivní živočišná výroba masného typu* a pěstuje se *sisal*
- v nejméně rozvinutých oblastech (sever regionu) se lidé živí *sběrem divoce rostoucích plodů* a *pěstováním rýže*

3. Střední západ

- region nejméně rozvinutý současné kolonizace (v 50. letech 20. století kolonizace podpořena výstavbou nového hlavního města a budováním nových kávovníkových plantáží u řeky Paranaíba)
- základem ekonomiky regionu je *extenzivní živočišná výroba masného typu*
- v rostlinné produkci pěstování rýže, kukuřice, kávovníku
- důležité je též lesnictví a lov v oblasti Mato Grosso
- bohatá ložiska železných a manganových rud jsou málo využita
- významná střediska jsou Brasília (hlavní město země, důležitý železniční uzel, mezinárodní letiště), Goiania (potravinářství, dřevozpracující závody, chemický průmysl a výroba stavebních hmot), Campo Grande (centrum obchodu se skotem, s potravinářským, kožedělným a dřevozpracujícím průmyslem), Corumbá (významný říční přístav, dopravní a obchodní středisko, potravinářský a textilní průmysl, oprava lodí)

4. Jihovýchod

- nejvyspělejší hospodářská oblast Brazílie
- jádrem oblasti je Sao Paulo
- rozvoj osídlení spojen s objevením zlata a diamantů v 18. století a s přílivem imigrantů koncem 19. století a počátkem 20. století
- jediný brazilský region, v jehož odvětvové struktuře převažuje průmysl
- těžba železné rudy, bauxitu, grafitu, zlata, diamantů, radioaktivních minerálů, rud manganu, berylia, niobu
- z průmyslových odvětví je nejvýznamnější *černá a barevná metalurgie*, dále *strojírenství* (asi 80 % celostátní produkce), *elektrotechnika* (zhruba 90 % celostátní produkce) a *dopravní strojírenství* (zhruba 95 % celostátní výroby automobilů); průmysl soustředěn hlavně v aglomeraci Sao Paula
- v zemědělské výrobě orientace na exportní plodiny
- region produkuje přes 90 % celostátní produkce *kávy*, asi 60 % celostátní produkce *bavlníku*, z dalších plodin se pěstuje *cukrová třtina*, *rýže*, *tropické ovoce*, *citrusy*; velkou rozlohu zabírají pastviny, kde se chová hlavně *skot*
- nejvýznamnějšími středisky regionu jsou Sao Paulo (největší město a průmyslové středisko státu, strojírenství, textilní, oděvní, chemický, petrochemický, metalurgický a potravinářský průmysl), Santos (největší brazilský přístav, velký význam pro vývoz kávy, potravinářství a strojírenství), Rio de Janeiro (chemický, petrochemický, strojírenský, potravinářský, hutnický, textilní, dřevozpracující průmysl, výroba stavebních hmot, významný přístav), Volta Redonda (největší brazilské ocelářské středisko), Belo Horizonte (průmyslové centrum s rozsáhlým hutnictvím a strojírenstvím), Itabura (hutnictví), Ouro Preto (hutnictví), Campos (hutnictví, potravinářství, výroba stavebních hmot), Vitória (přístav)

5. Jih

- zemědělská oblast, tudíž v hospodářství převažuje zemědělská výroba a zpracovatelský průmysl se zaměřením na zpracování místních zemědělských surovin
- dělení na tři **subregiony** na základě způsobu využití půdy, majetkových vztahů k půdě a struktury zemědělských komodit
  - nejjižnější část regionu: oblast největších latifundií, specializace na extenzivní živočišnou výrobu, velká stáda *skotu* a *ovcí*, maso a kůže pro export, rostlinná výroba nevýznamná, pěstuje se hlavně pšenice
  - jižní část Brazilské vysočiny: velké zastoupení farem, výroba pro domácí trh státu, zásobování Sao Paula, pěstování *rýže* v nivách řek a na pobřeží Atlantiku, na svazích vrchovin *kukuřice*, *pšenice*, *ječmen*, *oves*, pěstování *tabáku* a *vína* severně od Porto Alegre, pěstování *brambor* jako krmiva, intenzivní chov *vepřů*, důležité je pěstování *cibule* a chov *skotu* pro mléko
  - lesní plošina podél řeky Paraná: základna pastevectví, sběr yerby-maté, uhelné revíry, těžba rud mědi, celostátní význam má potravinářský průmysl (hlavně masný, je ovládán monopoly USA), průmysl kožedělný a obuvnický, dřevozpracující, celulózo-papírenský, místní význam má petrochemie, hutnictví, chemie, textilní průmysl
- největším městem a průmyslovým střediskem celého regionu je Porto Alegre (přístav, strojírenské, chemické, petrochemické, textilní, potravinářské, kožedělné závody), další důležité centrum je Curitiba (dřevozpracující, textilní, hutnický průmysl)

Encyklopedická data

- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/br.html>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Braz%C3%ADlie>
- <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={519AE2AF-959D-4527-BD1B-F84BA30CC7D8}>
- <http://www.xist.org/cntry/brazil.aspx>
- <http://www.ibge.gov.br/english/default.php>

Zajímavosti

- <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1096911352-objektiv/206411030401105-05.11.2006-10:30.html?from=40>
- <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1096911352-objektiv/206411030401022-22.10.2006-10:30.html?from=40>
- <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1096911352-objektiv/205411030400904-04.09.2005-10:30.html?from=120>

Hymna

- <http://webnet.webz.cz/index.htm>